

Situația mobilităților studentești 2010-2011

În anul 2010 s-au împlinit 10 de ani de la inițiativa de a crea un Spațiu European al Învățământului Superior, respectiv de la implementarea Procesului Bologna. Pricipiile Bologna au fost construite pornind de la nevoia Europei de a dezvolta o societate bazată pe cunoaștere, prin cooperare internațională și schimb academic în cadrul Spațiului European al Învățământului Superior, Spațiu menit să devină atractiv atât pentru studenți, cât și pentru personalul academic din Europa și nu numai.

Una dintre liniile de acțiune ale Procesului Bologna o reprezintă dezvoltarea mobilităților studentești despre care Miniștrii Educației din Europa, reuniți la Întâlnirea Ministerială din 2007 au afirmat: "mobilitatea cadrelor didactice, a studenților și a absolvenților este unul dintre elementele importante ale Procesului Bologna, creând oportunități de dezvoltare personală, dezvoltând cooperări internaționale între indivizi și instituții, influențând calitatea învățământului superior și a cercetării și oferind esența dimensiunii europene" (Comunicatul de la Londra, Mai 2007).

Definiții

Procesul de mobilitate academică se referă la **posibilitatea unui student sau a unui profesor de a studia respectiv profesia pe o perioadă limitată de timp în afara instituției universitare de care aparține, cu scopul de a-și lărgi perspectivele în ceea ce privește poziționarea în societate și domeniul său de interes/studiu. Fenomenul la care facem referire implică întoarcerea studentului sau a profesorului în instituția de proveniență.** Este important de menționat faptul că mobilitățile (studentești) sunt de două tipuri, interne – în cadrul instituțiilor de învățământ superior din același stat și externe – într-un alt stat decât cel de proveniență.

Situația mobilităților studentești în România

La nivel național, România a realizat în ultimii ani rapoarte naționale cu privire la starea învățământului superior, însă datele referitoare la dezvoltarea mobilităților studenților se regăsesc în mod principal în cadrul Raportului de țară din 2007 pregătit pentru Întâlnirea Ministerială de la Londra din același an. În cadrul raportului ni se arată că numărul de studenți mobili români care au participat la programe de tip ERASMUS a fost de **3134 în 2005 și de 3261 în anul 2006 (a crescut cu 3.89%)**. Totodată, raportul de țară din 2008 ne arată că un număr de **3500 de studenți au fost selectați pentru a beneficia de programul de mobilitate de tip Erasmus în anul 2008**.

În anul 2009, ANOSR a lansat „**Raport: Implementarea Procesului Bologna în România: Perspectiva Studenților**”, document analitic ce și-a propus evaluarea modului în care liniile de acțiune și principiile Procesului Bologna au fost implementate în universitățile din România. Pe baza unui proces amplu de consultare și chestionare a organizațiilor studentești, ANOSR a evidențiat faptul că în România principala problemă legată de mobilități o reprezintă numărul mult prea mic al studenților care beneficiază de astfel de programe, dar și numărul aproape inexistent al celor care beneficiază de mobilități interne.

În ceea ce privește anul 2011, în luna mai a fost publicată lista instituțiilor de învățământ superior participante la procesul de colectare a datelor și informațiilor în vederea clasificării universităților și ierarhizării programelor de studiu. Pe baza datelor prezentate de către universități, în anul universitar 2009-2010 România a avut un număr total de **951 360 de studenți** atât în universitățile de stat, cât și în cadrul celor private, astfel: 604 479 în universitățile de stat și 346 881 în cele private.

Analizând aceleași date furnizate de către universități, **numărul total de studenți români plecați în mobilitate** a fost de **4128** atât din cadrul universităților de stat, cât și din cadrul universităților private.

Procentual, universitățile de stat au însumat 94.72% din totalul studenților români ce au beneficiat de o mobilitate (3910 studenți), restul de 5.28% (218 studenți) aparținând instituțiilor de învățământ superior privat.

În procente, acest lucru înseamnă că din aproape un milion de studenți români doar 0.43% au beneficiat de o mobilitate în afara țării.

Astfel, din totalul studenților din universitățile de stat, 0.65% au fost plecați în 2010 cu o bursă Erasmus sau cu alte tipuri de acorduri în străinătate, iar din totalul studenților din universitățile private, doar 0.06% au beneficiat de acest lucru.

În contextul în care România și-a asumat, alături de statele semnatare ale Procesului Bologna atingerea pragului de 20% dintre studenții români care să beneficieze de o mobilitate până în anul 2020, ANOSR își manifestă nemulțumirea față de faptul că nici statul, nici universitățile nu investesc suficient în această direcție. Mai mult, considerăm ca o contribuție majoră din partea statutului ar trebui să fie iminentă cu atât mai mult cu cât Legea Educației Naționale afirmă că sistemul național de învățământ superior are la bază și principiul libertății de mobilitate națională și internațională a studenților, a cadrelor didactice și a cercetătorilor (Art. 118, Alin. 1, j)

Conform datelor prezentate de către Comisia Europeană, în anul universitar 2009-2010 numărul studenților români care au beneficiat de programul Erasmus ca oportunitate de mobilitate a fost de 3994. Astfel, făcând un simplu calcul, din totalul studenților români care au beneficiat de o mobilitate, doar 134 au mers la studii pe baza, de exemplu, a acordurilor sau parteneriatelor între universități.

Este important de precizat că **aspectul principal al mobilităților îl reprezintă raportul dintre numărul de studenți mobili ai unei universități și numărul total de studenți ai aceleiași universități (raport de mobilitate)**. ANOSR este de părere că procentul studenților mobili trebuie să fie în permanentă creștere și să atingă obiectivul propus, acela de a avea 20% studenți mobili.

Universitățile de stat care au cel mai ridicat raport de mobilitate nu sunt cele mai mari universități românești ca număr de studenți, ci Universitatea de Arte și Design din Cluj Napoca (6.72%), Academia Tehnică Militară (3.77%), Academia Navală Constanța (3.23%), Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu” din București (2.31%), Universitatea Maritimă din Constanța (1.62%), Universitatea de Arte din Iași (1.61%), Universitatea de Arte din București (1.59%), Universitatea Națională de Muzică din București (1.39%), Universitatea de Medicină și Farmacie din Cluj (1.26%), Universitatea „1 Decembrie 1989” din Alba Iulia (1.22%), Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (1.08%), Universitatea de Medicină și Farmacie din Târgu Mureș (1.06%) și Universitatea Transilvania din Brașov (1.02%).

La polul opus se află Universitatea Națională de Artă Teatrală și Cinematografie din București și Universitatea de Arte din Târgu Mureș, acestea neavând niciun student beneficiar al unei mobilități în cadrul programelor de licență sau master în anul universitar 2009-2010.

Astfel, din 56 de universități de stat, doar 13 dintre acestea au un raport de mobilitate ce depășește 1%, dintre care doar 4 universități au peste 2%. Totodată, 43 dintre acestea au un raport de mobilitate mai mic de 1%, iar 5 instituții de învățământ superior nu au studenți mobili deloc.

În ceea ce privește **raportul de mobilitate în cazul universităților private**, Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” din Târgu Mureș are cel mai ridicat raport: 1.36% dintre studenții universității au beneficiat de o mobilitate în străinătate. Totodată, Universitatea Româno-Germană din Sibiu are un raport de 1.24%, aceste două universități fiind singurele instituții de învățământ superior private care depășesc 1% raport de mobilitate.

Astfel, dintr-un total de 31 de universități private care participă la procesul de colectare a datelor, doar 13 au studenți mobili, iar dintre acestea doar 2 au un raport de mobilitate de peste 1%.

În ceea ce privește instituțiile de învățământ superior de stat, Universitatea “Alexandru Ioan Cuza” din Iași reprezintă instituția care a avut cei mai mulți studenți mobili, 486, reprezentând un procent de 12% din totalul studenților mobili din universitățile de stat. Alte universități care au trimis studenți în programe internaționale de mobilitate sunt Universitatea Babeș Bolyai (321 studenți, 8.21% din totalul studenților mobili), Universitatea din București (294, 7.52%), Academia de Studii Economice (275 studenți, 7.03), dar și Universitatea Transilvania din Brașov (233 studenți, 5.96%).

Însumat, aceste cinci universități au trimis în străinătate la studii peste 40% din totalul studenților români plecați la studii, adică un număr de 1591 de studenți, restul de 60% fiind împărțit între celelalte 44 de universități de stat din România.

Cât despre universitățile private, Universitatea Româno-Americană are cel mai mare număr de studenți mobili, 70 reprezentând un procent de 32.11% din totalul studenților mobili plecați din cadrul universităților private. Universitatea Spiru Haret are un număr de 28 de studenți mobili (12.84%), Universitatea Titu Maiorescu 24 (11.1%), Universitatea Constantin Brâncoveanu 18 (8.26%), la fel și în cazul Universității Creștine „Dimitrie Cantemir” din Târgu Mureș care are un număr de 18 studenți mobili (8.26%).

Cele cinci universități sus menționate însumează un procent de 72.48% din totalul studenților români din învățământul privat care au beneficiat de mobilități în străinătate (158 studenți) în anul 2010.

Nici în ceea ce privește **numărul de studenți străini veniți în România la studii**, situația nu este mai îmbucurătoare. În anul 2010, în universitățile românești au venit **1335** de studenți străini, adică **de cel puțin 3 ori mai puțini studenți decât cei care au mers peste granițe.**

Astfel, din totalul studenților străini care au venit în România la studiu (1335), 96.03% (1282) se află în universitățile de stat și doar 3.97% în cele private (53).

Principalele universități de stat care au primit studenți mobili sunt Universitatea Babeș Bolyai din Cluj, 120 de studenți reprezentând 9.36% din totalul studenților care au venit în

România la studii, Universitatea de Vest din Timișoara (114 studenți, 8.89% din totalul studenților străini din România), Universitatea Transilvania din Brașov (87 studenți, 6.78%), Universitatea Politehnica din Timișoara (86 studenți, 6.7%) și Universitatea Politehnica din București (84 studenți, 6.5%).

Din cei 1282 studenți veniți la studii în România în universitățile de stat, aproape 40% dintre aceștia se află în cele cinci universități mai sus menționate.

În cazul universităților private, situația este destul de diferită față de aceea a universităților de stat. Cu excepția Universității Româno-Americane care a primit un număr de 22 de studenți (reprezentând un procent de 41.5% din totalul studenților care au venit la studii în România în universitățile private), majoritatea dintre acestea nu au avut niciun student străin la studii. Excepție mai fac alte 8 universități private care împreună au atras 31 de studenți străini.

Astfel, doar 9 din 31 universități private care participă la procesul de colectare a datelor au avut studenți străini veniți la studiu.

Concluzii

ANOSR apreciază creșterea de la an la an a numărului studenților mobili, număr care a ajuns la 4128 în 2010, însă este de părere că atât statul, cât și universitățile trebuie să depună eforturi substanțiale pentru dezvoltarea mobilităților în România până la punctul în care acestea să nu mai reprezinte „cazuri izolate”, ci să poate fi accesate cu mai multă ușurință, de către cât mai mulți studenți. Totodată, încurajăm universitățile care încă nu au dezvoltat mobilitățile, să facă toate demersurile necesare pentru a atinge acest obiectiv.

Recomandări:

- Acordarea de granturi suplimentare de către stat pentru programe de mobilități
- Acordarea unui sprijin financiar mai consistent din veniturile proprii ale universităților pentru studenții mobili
- Dezvoltarea de parteneriate între universitățile românești și cele europene în vederea creșterii oportunităților de mobilitate externă
- Dezvoltarea de programe de studiu în comun între universitățile românești și cele europene (joint degrees)
- Acordarea de sprijin direct studenților veniți în mobilități (ne referim aici la serviciile pe care universitatea ar putea să le pună la dispoziția studenților pentru a interveni în adaptarea studenților la noul mediu: cursuri gratuite de limbi străine pentru studenții mobili, locuri de cămin garantate pe baza unor condiții clare puse la dispoziția acestora, crearea de centre de consiliere funcționale și a unor birouri de informare dedicate exclusiv mobilităților etc)
- Crearea unor mecanisme care să ducă la o mai bună informare a studenților în ceea ce privește mobilitatea și la o mai bună colaborare între profesorii responsabili de coordonarea procesului de mobilitate și studenți

Situația mobilităților studentești la nivel internațional

La nivel internațional, Organizația Europeană a Studenților (ESU) a publicat în luna iunie un raport care evidențiază faptul că un număr total de **213.000** de studenți au beneficiat de programul Erasmus în anul universitar 2009/2010, mai mult cu 7.4% decât în anul anterior. Principalele țări care au fost vizate de către studenți în alegerea unui program de mobilitate au fost Marea Britanie, Franța și Spania, tot Spania fiind și țara care a trimis în Europa cel mai mare număr de studenți mobili.

**European Students'
Union**

Este important să precizăm faptul că **procentul studenților mobili români din totalul studenților mobili din Europa este de numai 1.88%. De asemenea, din totalul studenților europeni care au beneficiat de o mobiliate, doar 0.62% dintre aceștia au ales universitățile din România.**

ESU amintește că mobilitățile studentești de tip Erasmus nu trebuie să fie accesibile doar studenților cu posibilități financiare ridicate, iar în acest sens recomandă ca valoarea grantului să crească pentru a deveni atractive și celorlalte categorii de studenți. De asemenea, ESU este de părere că fără o investiție majoră din partea Comisiei Europene, atingerea procentului de 20% studenți mobili până în anul 2010 nu va fi posibilă.

Principalele obstacole

ANOSR, în documentul programatic adoptat de către Adunarea Generală cu privire la mobilitățile studentești atrage atenția asupra faptului că aspectele care îngreunează dezvoltarea mobilităților în România sunt de mai multe tipuri, printre care cele mai multe se referă la: lipsa unei strategii a universității de a atrage studenți străini, lipsa compatibilizării la nivel de curriculum, lipsa facilităților pentru studenții străini, reputația negativă a educației din România (din punct de vedere al studenților atrași), dar și situația financiară și lipsa de informare (în cadrul studenților români ce merg la studii în străinătate).

De asemenea, un aspect extrem de important îl reprezintă **mobilitatea internă**, o ramură a mobilității care de altfel lipsește cu desăvârșire din cadrul programelor de studiu românești. Obstacolele în acest sens sunt, pe lângă lipsa de informare, lipsa flexibilității, lipsa de parteneriate între universitățile românești, birocratizarea excesivă pe care un astfel de procedeu o presupune și inexistența unui cadru național legal care să permită desfășurarea acestui lucru în condiții optime pentru toate părțile implicate.

În viziunea ANOSR, programul de mobilități studentești este accesibil de cele mai multe ori acelor studenți care au o situație financiară favorabilă deplasării internaționale. Chiar dacă există granturi ce pot acoperi o parte din necesitățile de masă și cazare datorită puterii de cumpărare slabe a monedei naționale, pentru mulți studenți români aspectul financiar reprezintă un mare impediment în acest sens.

Cu toate acestea, obiectivul asumat de Miniștrii Educației reuniți la Londra în 2009, acela de a avea un procent de 20% de implicare a studenților în programe de mobilitate până în anul 2020 trebuie să se reflecte și la nivel practic în România, prin mai mult decât o creștere anuală de câțiva zeci de studenți plecați la studii în străinătate.

Pentru mai multe detalii, vă invităm să consultați Poziția ANOSR cu privire la mobilitățile Studentești, adoptată de Adunarea Generală ANOSR în cadrul Forumului Organizațiilor Studentești din România la București, 2010.

